

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor: Wojciech Krajewski

Promotor: prof. zw. dr hab. dr h.c. Brunon Hołyst

Promotor pomocniczy: dr Mirosław Bednarski

Tytuł rozprawy: **Kryminologiczna ocena postaw agresywnych sportowców wyczynowych**

Celem rozprawy doktorskiej jest przedstawienie problematyki wpływu sportu na ograniczanie agresji sportowców wyczynowych, poprzez pozytywne jej rozładowanie, będące działaniem antykryminogennym.

Wyczynowe uprawianie sportu wymaga poświęceń nie tylko w kategoriach systematycznego wysiłku fizycznego, ale również stabilnej psychiki, odporności na stres i umiejętności właściwego odreagowania porażki. Sport wyczynowy można traktować jak sposób na życie, może stać się zawodem, a co za tym idzie źródłem utrzymania.

Przeprowadzone na potrzeby pracy badania mają charakter nowatorski, bowiem problematyka opisana tematem pracy, nie była podejmowana przez badaczy w tak szerokim zakresie, obejmującym związki pomiędzy sportem a postawami agresywnymi u sportowców, z uwzględnieniem wpływu agresji jako czynnika kryminogennego.

Postawiona hipoteza główna zakłada, że sport wyczynowy ma pozytywny wpływ na ograniczenie agresji u sportowców, co skutkuje zmniejszeniem występowania czynnika kryminogennego, jakim jest zachowanie agresywne.

Druga hipoteza główna zakłada, że agresja właściwie rozładowana poprzez wyczynowe uprawianie sportu stanowi czynnik antykryminogeny.

Wyniki badań mogą przyczynić się do budowania systemu pomocy dla sportowców wyczynowych, szczególnie zagrożonych wpływem ciągłych sytuacji stresogennych, leżących u podstaw zachowań agresywnych, również do eliminowania postaw agresji podczas rywalizacji sportowej, mogącej stanowić czynnik kryminogeny.

Przeprowadzone badania mają również szczególne znaczenie dla osób, które w swojej pracy zawodowej oraz działalności wychowawczej są zaangażowane w propagowanie na co dzień wartości kultury fizycznej, poprzez umożliwienie pogłębienia wiedzy w zakresie prawidłowego wykorzystywania agresji u sportowców wyczynowych, w celu osiągnięcia lepszych wyników sportowych oraz ograniczaniu występowania czynników kryminogennych sprzyjających popełnianiu przestępstw.

Przegląd literatury, uwzględniającej rozważania teoretyczne, jak również stan dotychczasowych badań w obszarze agresji u sportowców wyczynowych pozwolił na przygotowanie i realizację własnego projektu badawczego.

Celem badania uczyniono poznanie uwarunkowań procesu wykorzystania sportu w celu eliminacji zjawisk kryminogennych. Badanie uwzględnia grupę sportowców wyczynowych, wśród której sprawdzano zależność pomiędzy wykorzystaniem agresji podczas rywalizacji sportowej jako czynnika eliminującego zjawiska kryminogenne a skłonnościami do zachowań agresywnych.

Poznanie i interpretacja tak szerokiego zakresu czynników wpływających na proces wykorzystania sportu w celu eliminacji zjawisk kryminogennych pozwoliły na opracowanie modelowego projektu oddziaływań na ograniczanie agresji u sportowców wyczynowych poprzez pozytywne jej rozładowanie, będące działaniem antykryminogennym.

W pracy wydzielone zostało sześć rozdziałów i podrozdziałów. Pierwszy rozdział poświęcony został wartościom i funkcjonowaniu sportu w Rzeczypospolitej Polskiej. W poszczególnych podrozdziałach zostały opisane zagadnienia dotyczące wskazania i definiowania wartości sportu, prawnych podstaw funkcjonowania sportu w Rzeczypospolitej Polskiej. Na zakończenie rozdziału przedstawiono strukturę organizacyjną sportu w Polsce.

Rozdział drugi zawiera opis zjawiska agresji w ujęciu naukowym. W poszczególnych podrozdziałach przedstawiono zagadnienia, które pozwolą na usystematyzowanie problematyki agresji jako zjawiska o charakterze interdyscyplinarnym. Na początku wyjaśnione zostały definicje, wokół których skupia się tematyka niniejszej pracy. Korzystając z literatury z dziedzin psychologii, psychiatrii i socjologii zaprezentowana została geneza i klasyfikacja zachowań

agresywnych. Przedstawiono również problem agresji w mediach. Szczególną uwagę poświęcono opisaniu zachowań agresywnych jako czynnika kryminogennego.

W trzecim rozdziale zaprezentowane zostały agresywne postawy sportowców. W poszczególnych podrozdziałach omówiona została agresja występująca w kulturze sportu i jego otoczeniu, wskazane zostały czynniki wpływające na powstawanie zachowań agresywnych u sportowców. Opisane zostało zjawisko aprobowania agresji w sporcie oraz związana z tym korelacja pomiędzy sportowcami i kibicami jako czynnik powstawania agresji.

Rozdział czwarty to prezentacja badań własnych których wyniki mogą pomóc w rozwiązywaniu problemu zjawiska agresji u sportowców wyczynowych.

W piątym rozdziale zaprezentowano wpływ sportu na budowanie zachowań przeciwdziałających agresji., rolę sportu w życiu społecznym. Opisane zostały również zadania Polskich Związków Sportowych, ich roli w ograniczaniu negatywnych zjawisk w sporcie takich jak korupcja, doping, a także rola w krzewieniu zasady fair play. W kolejnych podrozdziałach przedstawione zostały programy rządowe wspierające upowszechnianie i rozwijanie sportu, wskazano przepisy dopuszczające agresję w sporcie. Opisano tworzenie poprzez sport zachowań asertywnych na rzecz ograniczania agresji. W ostatnim podrozdziale przedstawiono istotę sportu jako zbioru wartości przeciwnych zjawisku agresji.

W szóstym rozdziale poruszono tematykę związaną z wykorzystaniem agresji do osiągnięcia lepszych wyników sportowych, wpływ sportu na redukcję agresji oraz ograniczenia występowania agresji u sportowców wyczynowych jako czynnik zapobiegający powstawania zjawisk kryminogennych.

Na końcu dysertacji zostały przedstawione wnioski sformułowane w oparciu o analizę materiałów źródłowych ze szczególnym uwzględnieniem wyników badań własnych, które pozwoliły na skonkretyzowanie postulatów i wskazań, mających na celu zmniejszenie agresji u sportowców wyczynowych, mogącej stanowić czynnik kryminogeny.